

Springzaad: droom of nachtmerrie?

Romke van de Kaa

Ik had ooit vrienden die hun hele tuin vol hadden staan met manshoge springbalsemien. Een groenig licht viel naar binnen door hun tuindeuren en vooral bij tegenlicht leken de bijna doorzichtige stengels wel van glas. Onkruid groeide er nauwelijks; dat werd door de reuzenbalsemien verdrongen.

Maar die decoratieve reuzenbalsemien wordt door natuurbeheerders zelf als een lastig onkruid beschouwd. De plant bedreigt de biodiversiteit en er wordt druk gestudeerd op manieren om deze exoot uit de Himalaya effectief te bestrijden. Want dat de reuzenbalsemien zelfs brandnetels verdringt is voor de tuinier wel aardig, maar er zijn nogal wat vlinders die de brandnetel voor hun voortplanting nodig hebben. En rupsen die op de reuzenbalsemien leven zijn er niet.

De reuzenbalsemien, *Impatiens glandulifera*, werd al meer dan anderhalve eeuw geleden door de Engelsen in Europa ingevoerd. *Policeman's hat* noemden ze deze reusachtige eenjarige plant, en inderdaad: de bloemen lijken wel wat op de traditionele helm van de Engelse *bobby*. Met de wetenschap van nu – om een frase van de politici te lenen – hadden ze de plant beter in de uitlopers van de Himalaya kunnen laten. Onlangs hebben ze in Engeland berekend dat het meer dan 250 miljoen pond zal kosten om de plant in het hele land weer uit te roeien. Kennelijk verkeren ze in de waan dat dat kan lukken. Eilandbewoners hebben wel vaker onrealistische ideeën. Als u straks bij de Britse douane uw broekzomen binnenstebuiten moet keren, weet u dat daar de 'Operatie Springbalsemien' van start is gegaan.

De reuzenbalsemien heeft zich intussen wereldwijd verspreid, vooral in streken met een gematigd klimaat. Maar, net als andere mensen, leren plantenliefhebbers zelden van hun fouten, en intussen is een tweede springzaad vanuit de Himalaya een opmars begonnen; de laatste tijd kom je in tuinen steeds vaker *Impatiens balfourii* tegen, een soort met vrolijke wit-met-lila bloemen. Zaad van deze plant wordt door vakantiegangers vaak meegenomen uit Frankrijk. Daar bloeit de plant zo uitbundig in karakteristieke oude dorpjes dat je je nauwelijks kunt voorstellen dat hij daar eigenlijk niet thuishoort. *Impatiens balfourii* is kleiner en sierlijker dan de reuzenbalsemien, maar woekert net zo hard. En ook dit springzaad is nooit meer uit te roeien, ook al denken de Britten daar misschien anders over.

Toen ik een paar weken geleden in Ierland was, zag ik daar een opvallend springzaad, met grote witte bloemen met een karmijnrode vlek. De bloemen geurden sterk. Naar goedkope zeep. Het bleek hier om *Impatiens tinctoria* te gaan, een knolvormende soort uit Kenia. Van planten uit Afrika verwacht je niet dat ze in Europa winterhard zijn, maar in Ierland had dit springzaad al een paar winters overleefd. De plant bevriest, maar de knol – die zo groot kan worden als een voetbal – blijft in leven.

De gulle bezitster van de tuin waarin ik deze voor mij onbekende soort zag, bood me wat zaden van de plant aan en die liggen hier nu in een papieren zakdoekje naast de laptop waarop ik dit schrijf.

Ik aarzel nog: ik zou deze Keniaan graag in mijn tuin willen hebben, al was het maar als kuipplant, maar aan de andere kant wil ik niet de geschiedenis ingaan als de man die de nachtmerrie van *Impatiens tinctoria* veroorzaakte. 'Maar', zo fluistert de duivel, 'een plant uit tropisch Afrika, die kan hier toch onmogelijk winterhard zijn?'

Impatiens tinctoria (Foto: Romke van de Kaa)

